

**UOT 37.0**

*İradə Böyükağa qızı Əmirəliyeva*  
*pedaqogika üzrə fəlsəfə doktoru*  
*Azərbaycan Respublikasının Təhsil İnstitutunun aparıcı elmi işçisi*

**ÖMÜRBOYU FASILƏSİZ ÖYRƏNMƏ İNSAN GƏLƏCƏYİ ÜÇÜN ƏSAS BACARIQ KİMİ**

*Ирада Боюкага гызы Амиралиева*  
*доктор философии по педагогике*  
*ведущий научный сотрудник Института Образования*  
*Азербайджанской Республики*

**НЕПРЕРЫВНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ КАК ОСНОВНОЕ УМЕНИЕ  
ДЛЯ БУДУЩЕГО ЧЕЛОВЕКА**

*Irada Boyukagha Amiraliyeva*  
*doctor of philosophy in pedagogy*  
*leading scientific worker at the*  
*Institute of Education of the Republic of Azerbaijan*

**LIFELONG LEARNING AS A KEY SKILL FOR THE HUMAN FUTURE**

**Xülasə.** Məqalədə ömürboyu fasiləsiz öyrənmənin insan gələcəyinin əsas bacarığı olduğundan bəhs edilir. Materialda müasir dövrdə texnoloji inkişafdan, sənayenin, elmin hər sahəsində olan yeniliklərdən geri qalmamaq üçün insan daim öz üzərində işləməli yeni biliklər əldə etməlidir. Yeni biliklərə yiyələnən insan həmişə tələbata cavab verəcək, gələcəyin qurucusu olacaq. LLL (Lifelong Learning) artıq “öyrənməyin başqa yolu” deyil, bu bir reallıqdır, zərurətdir.

**Açar sözlər:** *öyrənmə, fasiləsiz öyrənmə, ömürboyu təhsil, ömür boyu təhsil ideyası, kibertəhlükəsizlik*

**Резюме.** В статье говорится о том, что обучение на протяжении всей жизни является основным умением будущего человека. Чтобы в современном мире не отставать от технологического прогресса, инноваций во всех областях промышленности и науки, человек должен постоянно работать над собой, приобретать новые знания. Человек, который владеет новыми знаниями, всегда будет отвечать требованиям современного мира и станет строителем будущего. LLL (lifelong learning, непрерывное образование) больше не является «альтернативным способом обучения», а считается реальностью и необходимостью.

**Ключевые слова:** *обучение, непрерывное обучение, образование на протяжении всей жизни, идея непрерывного образования, кибербезопасность*

**Summary.** The article states that lifelong learning is a key skill of the future person. In order to keep up with modern material and technical development, innovations in all areas of industry and science, a person must constantly acquire new knowledge that can be worked on. A person who acquires new knowledge will always meet the demand and be the builder of the future. LLL (Lifelong Learning) is no longer "another way of learning", it is a reality, a necessity.

**Key words:** *learning, lifelong learning, lifelong learning, idea of lifelong learning, cybersecurity*

Dinimiz hər bir sahədə olduğu kimi, elm sahəsində də üstün və açıq dünyagörüşə malikdir. Həzrət Məhəmmədə (s) Həra dağında peyğəmbərlik verilərkən ona nazil olan ilk ayələr “Oxu” əmri

ilə başlanmışdır. Peyğəmbərimiz (s) hələ o dövrdə, “Beşikdən qəbrə qədər elm öyrən” – deyə əmr etmişdir.

İnsanlığın gələcəyinin ömürboyu təhsilə ehtiyacının olduğunu bu gün daha güclü hiss edirik.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2015-ci il 19 yanvar tarixli 995 nömrəli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikasında təhsilin inkişafı üzrə Dövlət Strategiyası”nın həyata keçirilməsi ilə bağlı “Fəaliyyət Planı”nın 3.3.3-cü yarımbəndinin icrasını təmin etmək məqsədi ilə Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin qərarı ilə “Azərbaycan Respublikasının ömürboyu təhsil üzrə Milli Kvalifikasiyalar Çərçivəsi” təsdiq edilmişdir.

Müasir dövrdə savadlı insan tamamilə başqa meyarlarla ölçülür. Nəinki öz ixtisasını mükəmməl bilmək, yeni texnologiyaları daim izləmək, və yiyələnmək, dilləri öyrənmək, informasiyaları beyin süzgəcindən keçirib mənimsəmək tələb olunur.

Dünya İqtisadi Forumunun (WEF) proqnozuna görə, 2022-ci ilə qədər texnologiya və innovasiyanın inkişafı səbəbindən dünyada 75 milyon insan işini itirə bilər. Sənayenin aktiv modernləşdirilməsi ilə bu proses daha da sürətlənir. İş tələblər və iş tərkibi kökündən dəyişilə bilər. Bu da iş yerlərinin faktiki yoxa çıxmasından xəbər verir.

“Sabit” peşələr (ən azı 2022-ci ilə qədər) alimlər, robot mühəndisləri, menecerlər və rəhbər işçilər, risk menecerləri, universitet professorları, neft və qaz mühəndisləri, kibertəhlükəsizlik mütəxəssisləri və verilənlər bazası mütəxəssisləridir.

Ömür boyu təhsil ideyası 100 il əvvəl ortaya çıxdı – bu, yalnız indi yeni reallığa çevrilir

Ömür boyu təhsil anlayışı Eduard Lindemanın 1926-cı ildə ABŞ-da nəşr olunmuş “Yaşlılar üçün təhsilin əhəmiyyəti” əsərində meydana gəldi. Amma o, yalnız indi, bizim nəslin həyatında təcəssüm olunur. Ömür boyu öyrənmənin mahiyyəti amerikalı futuroloqun bir sitatı ilə yaxşı ifadə edilir: “21-ci əsrdə savadsız insanlar oxuyub yaza bilməyənlər deyil, öyrənə bilməyənlər, öyrənə bilməyənlər və yenidən öyrənə bilməyənlər olacaqlar.” (Alvin Toffler).

30-40 il əvvəl insan üçün karyera planlaması daha asan idi. Əksər hallarda siz ixtisas əldə edə bilərdiniz və əmin olurdunuz ki, yaxın illərdə onda heç nə dəyişməyəcək. İndi belə deyil.

Təhsilin strukturu sürətlə dəyişir. Sizin peşə üzrə biliklərinizin 50%-nin neçə ay və ya neçə il ərzində köhnəliyini və artıq aktuallığını itirdiyinin şahidi oluruq.

1930-cu illərdə bir mühəndisin biliklərinin yarı ömrü 35 il idi. Yəni həqiqətən də universitetdə öyrənmək və demək olar ki, bütün həyat boyu yeni heç nə öyrənməmək mümkün idi. Amma 1960-cı illərdə bu müddət artıq 10 ilə endirilib. İndiki vaxtda mühəndisin biliyinin yarı ömrü fəaliyyət sahəsindən asılı olaraq 2-5 ildir. Rəqəmsal peşələrdə – marketoloq və ya SEO mütəxəssisi kimi, ümumiyyətlə, altı ayı keçmir.

Davamlı Təhsil və ya LLL (Lifelong Learning) artıq “öyrənməyin başqa yolu” deyil. Bu, bir reallıqdır, zərurətdir. Və bu, tamamilə bütün bilik sahələrinə aiddir. Məsələn, ingilis dilini öyrənin. Əgər onunla sonuncu dəfə 10 il əvvəl təmasda olmusunuzsa, danışmaq diliniz köhnəlib. İki ildən bir gənclik jarqonları tamamilə dəyişir, hər ay yüzlərlə yeni söz yaranır, köhnələrin mənaları unudulur. İşgüzar ingilis dili də daim hərəkətdədir: yeni idiomlar və terminlər dəb halını alır, köhnələri isə artıq istifadə olunmur.

Hətta dünyanın ən yaxşı universitetlərində belə hallar olur ki, mühazirələrdə əldə edilən ən son biliklər məzun olduqdan sonra artıq köhnəlib. Məzun isə müstəqil şəkildə təhsilini davam etdirməli və qavramalıdır

Ömürboyu öyrənmə termini davamlı bilik əldə etmək axtarışını ifadə edir.

Ömür boyu öyrənmə, insanın öz inkişafını dayandırmadan və müxtəlif öyrənmə formalarının, o cümlədən müstəqil öyrənmənin köməyi ilə yeni bilikləri mənimsəməyə və yeni bacarıqlara yiyələnməyə davam etdiyi həyat tərzidir. Təhsil yalnız məktəb və institutlarla məhdudlaşmamalıdır.

**Problemin aktuallığı.** Ömürboyu fasiləsiz təhsil yeni pedaqoji təfəkkürün tələbidir. Odur ki, məqalə aktuallığı ilə diqqəti cəlb edir.

**Problemin yeniliyi.** Ömürboyu fasiləsiz öyrənmə insan gələcəyi üçün əsas bacarıq olaraq təqdim edilir.

**Problemin praktik əhəmiyyəti.** Məqalə gənc tədqiqatçılar üçün nəzərdə tutulmuşdur.

**Ədəbiyyat:**

1. Lindeman, E. C. (1926a). The meaning of adult education. New York: New Republic.
2. <http://e-qanun.az/framework/39622>

**E-mail:** amiraliyeva\_i@mail.ru

**Rəyçilər:** *ped.ü.elm.dok., prof. A.N. Abbasov,*  
*ped.ü.fəls.dok. L.A. Məmmədli*

**Redaksiyaya daxil olub:** 30.11.2021.